

بقاع^۱ متبرکه استان گلستان*

احمد خواجه نژاد**

چکیده:

حضور سادات و نوادگان ائمه(ع) در خطه شمال ایران از جمله سرزمین استرآباد و جرجان سابقه‌ای طولانی دارد و حتی برخی منابع آن را از زمان امامان معصوم(ع) شیعه دانسته‌اند، بر همین اساس امروزه مکان‌هایی وجود دارد که به اعتقاد مردم این ناحیه مدفن فردی از نسل امامان شیعه است، هرچند ساکنان اهل سنت این دیار نیز مکان‌های مقدسی را به عنوان زیارتگاه دارند اما اکثر این اماکن مربوط به شیعیان است. این بقاع تقریباً در همه شهرها و مناطق استان فعلی گلستان وجود دارند. با وجود ذکر منابع متعدد تاریخی به حضور سادات و نوادگان ائمه در این ناحیه اما به ندرت می‌توان اسناد تاریخی متقنی برای اثبات شجره نامه مدفونین در این اماکن یافت و بیشتر بر اساس باورهایی که نسل به نسل منتقل شده، نزد عامه مورد احترام قرار می‌گیرند.

* این مقاله با اندکی تفاوت در دانشنامه گلستان منتشر شده است.
** کارشناس ارشد تاریخ ایران دوره اسلامی

۱. جمع بقعه؛ زیارتگاه، مقبره، مزار ائمه و بزرگان دین. (ناظم الاطباء).

واژگان کلیدی: بقاع متبرکه، امامزادگان، گلستان، استرآباد، جرجان

مقدمه:

بقاع متبرکه شامل مقبره‌ی امام زادگان و سایر اماکن زیارتی و مورد احترام مردم گلستان است که در نقاط مختلف استان پراکنده‌اند و برابر اعلام سازمان اوقاف و امور خیریه گلستان ۱۱۶ بقعه در این استان وجود دارد.^۲

مردم استان و بر حسب نوع بقعه برای نام بردن از این اماکن از واژگانی هم‌چون امام زاده، معصوم زاده، زیارتگاه، بقعه، سقاخانه و قدمگاه استفاده می‌کنند. اکثر این رقبات در نزد عموم به امام زاده و معصوم زاده شهرت دارند و اهل محل معتقدند این اماکن محل دفن یکی از فرزندان و یا نوادگان امامان شیعه (ع) است.

هر چند به جز تعداد انگشت شمار، شجرنامه و یا سند معتبری برای اثبات این موضوع وجود ندارد اما تکریم و توجه مردم به این بقاع از گذشته‌های دور وجود داشته و نسل به نسل منتقل شده است.

در این نوشتار به معرفی بسیار مختصر در حد نام و محل واقع شدن این اماکن پرداخته شده و اطلاعات اجمالی در مورد برخی از آنها که شهرت بیشتری دارند ارائه شده است.

تاریخچه حضور سادات در این دیار

حضور سادات و نوادگان ائمه (ع) در خطه شمال ایران سابقه‌ای طولانی دارد و منابع تاریخی فراوانی بر این موضوع گواهی داده‌اند و این خود می‌تواند دلیل خوبی برای وجود مقبره‌ها و مدفن امامزادگان در این خطه باشد.

حضور سادات در شمال ایران از جمله استرآباد و جرجان را بعضی مورخین از زمان خلافت مامون عباسی می‌دانند و معتقدند که آوازه‌ی بیعت مامون با امام رضا (ع) باعث شد تا سادات به این منطقه بیانند.^۳ و حتی برخی آورده‌اند که «مردم استرآباد از روز اول مذهب امامی»^۴ داشتند.

این سمکه از کمک فراوان شیعیان جرجان به عباسیان که در ابتدای قیام به نام تشیع خروج کردند خبر داده است.^۵

مقدسی در احسن التقاسیم می‌نویسد: «لشعبه بجرجان و طبرستان جبله»^۶. همچنین ابن اسفندیار در شرح حکومت حسن بن زید اولین حاکم علویان می‌نویسد: «در این وقت به عدد اوراق اشجار سادات علویه و بنو هاشم از حجاز و اطراف شام و عراق در این منطقه خدمت او رسیدند»^۷.

سهمی جرجانی که خود سنی مذهب است و کمتر روایات شیعه را در کتاب خود نقل کرده است اما روایاتی در تاریخ جرجان آورده که بیانگر حضور موثر شیعیان و سادات در این منطقه است.^۸

منابع دیگر از ارتباط شیعیان این منطقه با ائمه (ع) شیعه خبر داده‌اند، روایتی نقل شده که جعفر بن شریف جرجانی گفته، اموالی را از طرف شیعیان جرجان به سامرا نزد امام عسکری (ع) برده است.^۹ بسیاری از منابع تاریخی و نسابی تعداد زیادی از فرزندان اهل بیت (ع) را نام

۲. گزارش مرشماری بقاع متبرکه استان گلستان، اداره کل اوقاف و امور خیریه گلستان، گرگان، بی تا.

۳. سید ظهیر الدین ابن سید نصیر الدین مرعشی، تاریخ طبرستان و رویان و مازندران، تهران، نشر شرق، چاپ اول، ۱۳۴۵، ص ۱۲۷.

۴. جعفریان، رسول، تاریخ تشیع در ایران از آغاز تا طلوع دولت صفوی، تهران، نشر علم، چاپ اول، ۱۳۸۶، ص ۳۰۸. به نقل از مصائب النواصب ج ۱، ص ۲۰۸.

۵. جعفریان، رسول، تاریخ تشیع در جرجان و استرآباد، مشهد، آستان قدس رضوی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ص ۹. به نقل از اخبار الدوله العباسیه ابن سمکه ص ۲۲۳.

۶. ابوالعباس محمد بن احمد مقدسی، احسن التقاسیم فی معرفه الاقالیم، علیفتی منزوی، ج ۲، تهران، کویان، چاپ اول، ۱۳۶۱، ص ۵۳۹.

۷. سید ظهیر الدین ابن سید نصیر الدین مرعشی، همان، ص ۲۴۳.

۸. حمزه بن یوسف بن ابراهیم جرجانی، تاریخ جرجان، حیدرآباد هند، مجلس دایرالمعارف العثمانیه، ۱۳۱۹ق، صص ۳۲۵.

۹. جعفریان، رسول، تاریخ تشیع در ایران از آغاز تا طلوع دولت صفوی، همان، ص ۳۰۴. به نقل از النواصب فی المناقب صص ۲۱۶ و ۲۱۷ و الخرائج والجرانح صص ۴۲۴ و ۴۲۵.

برده‌اند که به جرجان و استرآباد مهاجرت، برخی در همین منطقه وفات کرده و مدفون شده‌اند. از جمله می‌توان به منتقله الطالبیه^{۱۰}، سراج الانساب^{۱۱}، مقاتل الطالبین^{۱۲}، الفخری فی انساب الطالبین^{۱۳}، الشجره المبارکه فی انساب الطالبیه^{۱۴}، لباب الانساب^{۱۵}، تهذیب الانساب و نهایه الاعقاب^{۱۶}، المجدی فی انساب الطالبین^{۱۷}، عمده الطالب فی انساب آل ابی طالب^{۱۸} و ... اشاره کرد.

سابقه طولانی گرایشات شیعی در جرجان و استرآباد و مهاجرت سادات و فرزندان و نوادگان امامان معصوم(ع) به این منطقه خود بیانگر این موضوع است که احترام و اکرام اهالی به این مقبره‌ها بی دلیل نبوده و می‌تواند سندیت داشته باشد، اما بر سر این موضوع که این مقابر متعلق به کدام فرد است، دلیل متقنی نمی‌توان یافت.

بسیاری از این اماکن فقط مورد احترام شیعیان نیستند و اهل سنت ساکن در این خطه نیز به این اماکن احترام می‌گذارند و برخی از آنها مورد احترام خاص اهل سنت هستند و در این استان ۱۲ بقعه وجود دارد که مورد احترام ویژه اهل سنت است.

بقاع متبرکه گلستان

بقاع متبرکه در همه شهرهای استان وجود دارند و پراکندگی آنها به ترتیب تعداد در سطح شهرستان‌ها به این شرح است:

گرگان ۳۹ رقبه، کردکوی ۱۴ رقبه، مینودشت و گالیکش ۱۴ رقبه، علی آباد کنول ۱۱ رقبه، کلاله ۹ رقبه، رامیان ۸ رقبه، آزادشهر ۶ رقبه، آق قلا ۵ رقبه، گنبد ۳ رقبه، مراوه تپه ۳ رقبه، بندر ترکمن ۲ رقبه، بندرگز ۲ رقبه.

گرگان:

این رقبات در شهر گرگان و روستاهای تابعه پراکنده‌اند. بسیاری از سیاحان و تاریخ نگاران محلی از این اماکن نام برده‌اند.

بقاع متبرکه شهر استرآباد (گرگان فعلی) در نخبه سیفیه این گونه معرفی شده‌اند: «امام زاده نور در گذر سرچشمه که جزو محله سبز مشهد است، امام زاده قاسم در محله میدان، امام زاده ابراهیم در گذر باغ پلنگ که جزو میدان است، بقعه سرپیر که جز محله سبزه مشهد است، امام زاده عبدالله در بیرون دروازه فوجرد، بقعه خواجه خضر در بیرون دروازه مازندران»^{۱۹}.

همچنین رابینو سیاح انگلیسی در سفرنامه سال‌های ۱۲۸۸ و ۱۲۸۹ شمسی خود بقاع متبرکه شهر استرآباد را اینگونه نام می‌برد: «روبندرو نزدیک دروازه بسطام، محسن معروف به چهارشنبه، شاهزاده قاسم، قدمگاه خضر در خارج دروازه مازندران، پنجه عباسعلی، نه تن، دوشنبه که در آنجا دو خواهر مدفون‌اند(راضیه و مرضیه)، بی بی هور(حور)، بی بی نور، مراد بخش، عبدالله در بیرون دروازه فوجرد، نور یا شاهزاده اسحاق و بی بی سبز که در آنجا یکی از دختران امام موسی کاظم مدفون است»^{۲۰}.

منوچهر ستوده نیز در آستارا تا استرآباد از ۱۳ امامزاده شهرگرگان به این شرح نام برده است.

۱۰. ابراهیم ابن ناصر ابن طباطبای، منتقله الطالبیه، نجف، المطبعه الحیدریه، چاپ اول، ۱۳۸۸ قمری، صص ۴۳، ۱۱۱، ۱۱۸.

۱۱. سید احمد بن محمد کیا، گیلانی، سراج الانساب، تحقیق سید مهدی رجایی، قم، کتابخانه آیت الله مرعشی، چاپ اول، ۱۴۰۱ ق، صص ۴۲، ۴۳، ۴۸، ۷۹، ۸۴، ۸۵، ۱۴۳، ۱۶۲، ۱۷۷، و ...

۱۲. ابی الفرج اصفهانی، مقاتل الطالبین، شرح و تحقیق سید احمد صفدر، قاهره، احیاء الکتب العربیه، ۱۳۶۸ ق، صص ۵۵، ۵۵۲، ۵۷۲.

۱۳. قاضی اسماعیل المروزی، الازوارقانی، الفخری فی انساب الطالبین، تحقیق سید مهدی رجایی، قم، کتابخانه آیت الله مرعشی، چاپ اول، ۱۴۰۹ ق، صص ۱۱، ۶۹، ۷۸، ۷۹، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، و ...

۱۴. امام فخر رازی، الشجره المبارکه فی انساب الطالبیه، تحقیق سید مهدی رجایی، قم، کتابخانه آیت الله مرعشی، چاپ اول، سال ۱۴۰۹ ق، صص ۱۰۷، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، و ...

۱۵. ابی الحسن علی بن ابی القاسم بن زید البیهقی، لباب النساب واللقاب، ج ۲، تحقیق سید مهدی رجایی، قم، کتابخانه آیت الله مرعشی، چاپ اول، ۱۴۱۰ ق، صص ۲۵۵، ۲۵۷، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، و ...

۱۶. ابی الحسن العبدلی النساب، تهذیب الانساب و نهایه الاعقاب، تحقیق محمد کاظم محمودی، قم، کتابخانه آیت الله مرعشی، چاپ اول، ۱۴۱۳ ق، صص ۳۶، ۳۸، ۳۹، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶، ۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵، ۱۰۴۶، ۱۰۴۷، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۵۶، ۱۰۵۷، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۶۱، ۱۰۶۲، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۶۸، ۱۰۶۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۱، ۱۰۷۲، ۱۰۷۳، ۱۰۷۴، ۱۰۷۵، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۷۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۰۸۸، ۱۰۸۹، ۱۰۹۰، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۰۹۵، ۱۰۹۶، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۰۰، ۱۱۰۱، ۱۱۰۲، ۱۱۰۳، ۱۱۰۴، ۱۱۰۵، ۱۱۰۶، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۱۲، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۶، ۱۱۱۷، ۱۱۱۸، ۱۱۱۹، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱، ۱۱۲۲، ۱۱۲۳، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶، ۱۱۲۷، ۱۱۲۸، ۱۱۲۹، ۱۱۳۰، ۱۱۳۱، ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۴۷، ۱۱۴۸، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۵۳، ۱۱۵۴، ۱۱۵۵، ۱۱۵۶، ۱۱۵۷، ۱۱۵۸، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۶۱، ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۱۶۸، ۱۱۶۹، ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۲، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۷۶، ۱۱۷۷، ۱۱۷۸، ۱۱۷۹، ۱۱۸۰، ۱۱۸۱، ۱۱۸۲، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷، ۱۱۸۸، ۱۱۸۹، ۱۱۹۰، ۱۱۹۱، ۱۱۹۲، ۱۱۹۳، ۱۱۹۴، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۱۹۹، ۱۲۰۰، ۱۲۰۱، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۰۴، ۱۲۰۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۰، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲، ۱۲۱۳، ۱۲۱۴، ۱۲۱۵، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۲۲، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴، ۱۲۲۵، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۲۹، ۱۲۳۰، ۱۲۳۱، ۱۲۳۲، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴، ۱۲۳۵، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۴۰، ۱۲۴۱، ۱۲۴۲، ۱۲۴۳، ۱۲۴۴، ۱۲۴۵، ۱۲۴۶، ۱۲۴۷، ۱۲۴۸، ۱۲۴۹، ۱۲۵۰، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۵۴، ۱۲۵۵، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۵۹، ۱۲۶۰، ۱۲۶۱، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۶۹،

«امام زاده اسحاق، بی بی سبز، مراد بخش، چهارشنبه، دوشنبه، سه تن، توتستان، قاسم، بی بی حور، بی بی ظهور، رو بند برو، عبدالله و قدمگاه خواجه خضر».^{۲۱}

بقاع متبرکه شهرستان گرگان:

امام زاده اسحاق بن موسی بن جعفر(ع)، واقع در مرکز شهر گرگان و در گذر سرچشمه که به امام زاده نور مشهور است. ساختمان این امام زاده از آثار ملی ثبت شده به شماره ۳۴۶ است.^{۲۲} بر روی مقبره این بقعه صندوق چوبی وجود دارد که تاریخ ساخت آن سال ۸۶۷ قمری ثبت شده است و رابینو در بازدید خود از این امام زاده از کتیبه‌ی چهار چوبه در امام زاده، یاد می‌کند که مربوط به سال ۸۵۷ قمری است.^{۲۳}

امام زاده عبدالله، واقع در شمال شهر گرگان، در مجاورت میدان شهدای این شهر. هر چند عموم مردم وی را به عنوان یکی از فرزندان امام موسی بن جعفر(ع) می‌شناسند، اما واحد مطالعات و تحقیقات اسلامی سازمان اوقاف جمهوری اسلامی ایران احتمال می‌دهد وی ابوالفضل عبدالله فرزند ابو جعفر محمد و از نوادگان امام حسن مجتبی(ع) باشد.^{۲۴} این مکان از گذشته‌های دور مورد توجه مردم گرگان بود. لرد کرزن در سال ۱۸۹۱ میلادی از بنای این امام زاده به عنوان بارگاه شایسته‌ی ذکر، یاد می‌کند.^{۲۵} رابینو نیز از دو کتیبه در این امام زاده نام می‌برد که یکی از آنها مربوط به سال ۸۷۳ قمری است.^{۲۶} محوطه این امام زاده هم اکنون به عنوان قبرستان عمومی شهر گرگان استفاده می‌شود.

امام زاده نه تن، در خیابان شهید رجایی فعلی شهر گرگان واقع است. و مردم گرگان معتقدند این مکان محل دفن نه تن از نوادگان امام موسی بن جعفر(ع) می‌باشد که ۵ نفر آنها مرد و ۴ نفر زن هستند.

امام زاده محسن، مشهور به چهارشنبه‌ای، در داخل شهر گرگان و در گذر چهارشنبه‌ای محله‌ی سبزه مشهد واقع است. و رابینو کتیبه‌ای مربوط به سال ۱۲۲۴ قمری را در این محل دیده که حاکی از باز سازی ساختمان این بقعه توسط شخصی به نام نظر علی خان است.^{۲۷} امام زاده مراد بخش، در محله سبز مشهد شهر گرگان و در مجاورت مسجد امام حسن عسکری(ع) قرار دارد. و مشهور است این مسجد در قدمگاه و محل فرود امام عسکری(ع) که به دعوت جعفر بن شریف جرجانی به استرآباد آمده بود، ساخته شده است.^{۲۸} رابینو از کتیبه‌ای مربوط به سال ۹۶۰ قمری در این امام زاده نام می‌برد که مربوط به حفر کاریز و وقف آن برای استفاده آب شرب مردم شهر استرآباد بود.^{۲۹}

امام زاده راضیه و مرضیه، مشهور به دوشنبه‌ای، واقع در گذر دوشنبه‌ای شهر گرگان. امام زاده بی بی سبز، واقع در گذر سرچشمه شهر گرگان که گفته می‌شود مقبره یکی از نوادگان امام موسی بن جعفر(ع) است.

امام زاده اسماعیل و علی اکبر، مشهور به امام زاده باغ پلنگ، در گذر باغ پلنگ محله میدان گرگان، خیابان سرخواجه فعلی کوچه هفت دستگاه واقع است.

۲۱. ستوده، منوچهر. از آستارا تا استارآباد ج ۵، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، چاپ اول، سال ۱۳۷۷، ص ۹۴.

۲۲. مشکوتی، نصرت‌الله، فهرست بناهای تاریخی و اماکن باستانی ایران، تهران، ۱۳۴۹، صص ۱۴۳ و ۱۴۴. به نقل از ستوده، منوچهر. آستارا تا استارآباد، همان ص ۱۹۷.

۲۳. یاسنت لویی رابینو، همان، ص ۲۷۶.

۲۴. نقدی، محمد، مسئول واحد مطالعات و تحقیقات اسلامی سازمان اوقاف ایران، نامه اداری شماره ۸۸/۶۱۸/۱۷۲۷ مورخ ۲۲ دی ماه ۱۳۸۳.

۲۵. لرد کرزن، ایران و قضیه ایران، ترجمه غلامعلی وحید مازندرانی، تهران، نشر نگاه ترجمه، ۱۳۴۹، ص ۴۷۲. به نقل از مسیح ذبیحی، گرگان زمین، نشر جشن های دوهزار و پانصد ساله، تهران، ۱۳۵۰، ص ۱۴۶.

۲۶. رابینو، همان، ص ۲۷۸.

۲۷. رابینو، همان، ص ۱۲۱.

۲۸. جعفریان، رسول، تاریخ تشیع در ایران از آغاز تا طلوع دولت صفوی، همان، ص ۳۰۴ به نقل از الثاقب فی المناقب صص ۲۱۷ و ۲۱۶.

۲۹. رابینو، همان، ص ۲۷۵.

شاهزاده قاسم، در کوی شاهزاده قاسم گرگان واقع است.

امام زادگان سید ابراهیم، بی بی حور و بی بی نور، واقع در گذر باغشاه گرگان.

بقعه چهل تن، واقع در در میدان عباسعلی شهر گرگان.

سقاخانه ابوالفضلی، سقاخانه عباسعلی میدان، در چهار راه میدان و ابتدای خیابان شهید رجایی گرگان.

امام زاده قاسم (ابراهیم)، در ۸ کیلومتری جنوب شرق شهر گرگان در روستای باغ گلبن.

امام زاده ابراهیم، مشهور به امام زاده بادو، در فاصله ۵ کیلومتری جنوب شرق گرگان در محدود زمین های کشاورزی کوی اوزینه.

امام زاده ابراهیم، مشهور به امام زاده رنگو، در ۵ کیلومتری جنوب غربی گرگان در جنگل رنگو. در محوطه این امام زاده گورستان قدیمی وجود دارد که سنگ قبرهای آن مربوط به سال های ۸۳۹، ۸۷۰، ۸۸۶ و... قمری است.^{۳۰}

امام زاده حبیب الله، مشهور به امام زاده حبیب الله ولشکی، در ۱۰ کیلومتری غرب گرگان در روستای حیدر آباد. واحد تحقیق مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سازمان اوقاف ایران طی

بررسی از فردی به نام حبیب الله نظام الدین

ابن یوسف امین الدین نام برده که نسبش با ۲۲ واسطه به امام حسن مجتبی می رسد اما احتمال مدفون بودن وی در روستای حیدر آباد را ضعیف می داند.^{۳۱}

امام زاده محسن، در ۳ کیلومتری شمال گرگان در روستای کریم آباد.

امام زاده جعفر، در فاصله ۱۰ کیلومتری شمال شرقی گرگان در روستای میرمحل.

امام زاده گل زر، در ۲۵ کیلومتری شرق گرگان در روستای تقر تپه.

امام زاده جعفر، در ۳ کیلومتری شرق گرگان در روستای ولیک آباد.

امام زاده محمد تقی، در ۲۲ کیلومتری شرق گرگان مسیر جاده اصلی گرگان مشهد و در روستای گناره.

امام زاده طیب، در ۲۵ کیلومتری شرق گرگان و در جنگل حاشیه روستای قرن آباد.

امام زاده سلیمان، در ۵ کیلومتری شمال غربی گرگان و در محدوده روستاهای هاشم آباد و لاملنگ. اهالی محل معتقدند وی از نوادگان امام سجاد(ع) است. قبرستان قدیمی با سنگ قبرهایی که تاریخ سال های ۱۰۰۶، ۱۰۳۵، ۱۰۳۹ و .. قمری را نشان می دهد در محدوده این امام زاده قرار دارد.^{۳۲}

معصوم زاده چوپلانی، در ۱۰ کیلومتری غرب گرگان در محدوده روستاهای مرزنکلاته و چوپلانی.

۳۰ . ستوده، منوچهر، از آستارا تا استاریاد، همان، ص ۲۳۶.

۳۱ . نقدی، محمد، مسؤل واحد مطالعات و تحقیقات اسلامی سازمان اوقاف ایران، نامه اداری شماره ۸۸/۶۱۸/۱۶۴۳ ۱۹ اسفندماه ۱۳۸۲.

۳۲ . ستوده، منوچهر، از آستارا تا استاریاد، همان، ص ۲۴۹.

امام زاده عبدالله، در فاصله ۲۰ کیلومتری جنوب گرگان در روستای زیارت.
 امام زاده ابوالقاسم، در ۱۷ کیلومتری شمال گرگان در روستای معصوم آباد.
 امام زاده صالح، در ۲۰ کیلومتری غرب گرگان در روستای شמושک سفلی.
 امام زاده عبدالله، در ۲۰ کیلومتری شرق گرگان در روستای حسین آباد ملک.
 امام زاده بی بی فاطمه، در ۳۳ کیلومتری شمال شرقی گرگان در جنوب غربی روستای پیرواش سفلی.

امام زاده یوسف حسین، در ۶۵ کیلومتری جنوب گرگان در روستای کوهپایه‌ای شاهکوه سفلی.
 امام زاده اسماعیل، در ۱۵ کیلومتری گرگان و یک کیلومتری شهر سرخنکلاته.
 امام زاده جعفر، در ۱۷ کیلومتری شمال گرگان در مسیر جاده روستای معصوم آباد به گرگان.
 امام زاده متان محله، در ۱۹ کیلومتری گرگان در شمال غربی روستای معصوم آباد.
 معصوم زاده علی اکبر اسبومحله، در ۱۳ کیلومتری جنوب غرب گرگان و بین روستاهای اسبو محله و کلاسنگیان.

معصوم زاده جلین علیا، در ۵ کیلومتری گرگان و در محله پایین محله، شهر جلین.
 معصوم زاده ابراهیم چوپلانی، در ۱۰ کیلومتری گرگان مابین روستاهای مرزنکلاته و چوپلانی.
 امام زاده خدیجه، در ۱۷ کیلومتری گرگان در روستای نوده ملک.
 معصوم زاده پنج تن لمسک، در ۶ کیلومتری گرگان و در کنار جاده ارتباطی گرگان به کردکوی قرار گرفته است. کتیبه‌ای مرمت و بازسازی ساختمان این امام زاده در سال ۱۲۲۳ قمری توسط فردی به نام ملا شمسعلی، را رابینو در سفر نامه خود آورده است.^{۳۳}
 امام زاده ابراهیم جلین سفلی، در ۱۰ کیلومتری شرق گرگان و در روستای جلین سفلی.

کردکوی:

امام زاده عبدالله و فضل الله، مشهور به امام زاده روشن آباد در ۷ کیلومتری شرق کردکوی در مسیر جاده قدیم گرگان به کردکوی. ساختمان و معماری این امامزاده از بناهای ثبت شده به شماره ۳۵۱ در فهرست آثار ملی است.^{۳۴} و مورد مطالعه برخی از پژوهشگران قرار گرفته است.^{۳۵} و کتیبه‌های مختلفی درباره مرمت و بازسازی بنای امام زاده و ضریح از جمله در سال‌های ۸۶۵، ۸۷۷، ۸۷۹ وجود داشته است.^{۳۶} سیاحان غربی هم چون رابینو^{۳۷} و ملگونف^{۳۸} نیز از این بقعه بازدید کرده و در سفرنامه‌های خود درباره معماری و وضعیت

۳۳. رابینو، همان، ص ۲۸۶.
 ۳۴. مشکوتی، نصرت‌الله، همان ص ۱۴۴.
 ۳۵. ستوده، منوچهر همان، صص ۲۴۴ تا ۲۴۱.
 ۳۶. رابینو همان صص ۲۸۵ و ۲۸۶.
 ۳۷. رابینو، همان، ص ۲۸۶.
 ۳۸. ملگونف، سفرنامه ملگونف به سواحل جنوبی دریای خزر، تصحیح و ترجمه مسعود گلزاری، تهران، دادجو، ۱۳۴۴، ص ۶۱.

بنای آن در سفرنامه‌های خود توضیحاتی نوشته‌اند.
 امام زاده قاسم، در ۸ کیلومتری جنوب غرب شهر کردکوی.
 امام زاده ابراهیم، در ۳ کیلومتری شرق کردکوی در روستای النگ.
 امامزاده آقا سید موسی، در شهر کردکوی در عقیلی محله.
 امام زاده سید رضی و راضی، مشهور به امام زاده هزار منزل، در ۴۰ کیلومتری جنوب کردکوی و در ارتفاعات روستای درازنو.
 امام زاده مجید، در خیابان پاسداران شهر کردکوی.
 امامزاده رسول، در ۷۵ کیلومتری جنوب شهر کردکوی در منطقه کوهستانی چمن ساور.
 امام زاده علی بن طاهر، در ۲۰ کیلومتری شمال شرقی کردکوی در روستای مهتر کلا.
 امام زاده علی بن طاهر، در ورودی شهر کردکوی از سمت گرگان.
 امام زاده قاسم، در ۸ کیلومتری کردکوی بین روستاهای کارکنده و سالیکنده. رابینو کتیبه‌ای را در این محل مشاهده کرده که از مرمت بنای امام زاده در سال ۱۱۲۴ قمری به دستور محمد قلی بیگ با نظارت شیخ و استاد نیارک حکایت می‌کند.^{۳۹}
 سقاخانه ابوالفضل رادکان، در ۴۵ کیلومتری جنوب کردکوی و در روستای رادکان.
 امام زاده ابراهیم و شاهزاده قاسم، در ۱۲ کیلومتری کردکوی و در روستای سرکلاته. کتیبه متعلق به سال ۱۱۲۴ قمری، مرمت و بازسازی این بقعه را نشان می‌دهد.
 امام زاده محمد، در خیابان شهید بهشتی کردکوی.
 معصوم زاده ولاغوز، در غرب کردکوی و در روستای ولاغوز.

مینودشت

امام زاده جعفر، در داخل شهر مینودشت و در محله پسرک.
 بقعه قزل امام قره چشمه، در ۲۰ کیلومتری مینودشت در روستای قره چشمه.
 بقعه پیر، در ۱۲ کیلومتری شرق مینودشت در روستای سرخو.
 امام زاده موسی، در ۵ کیلومتری شمال غرب مینودشت و در روستای بازگیر.
 بقعه سلیمه خاتون، در جنوب مینودشت و در روستای قلعه قافه.
 امام زاده عبدالله، در ۵ کیلومتری شمال غربی مینودشت.
 امام زاده اسحاق، در ۵ کیلومتری مینودشت در روستای قلمی در کنار جاده گرگان به مشهد.
 بقعه بی بی سکینه و بی بی حلیمه، در ۳ کیلومتری مینودشت در روستای گوگل. واحد مطالعات و تحقیقات اسلامی سازمان اوقاف ایران مدفونین در این بقعه را فاطمه مشهور به حلیمه بنت ابوالفضل از نوادگان امام حسن مجتبی (ع) و مادرش سیکنه معرفی کرده است.^{۴۰}
 این بقعه و محوطه تاریخی پیرامون آن به شماره ۱۴۰۶۴ در فهرست آثار ملی کشور ثبت شده است.^{۴۱}

امام زاده محمد، در ۱۲ کیلومتری شهر مینودشت در روستای تیغ زمین. واحد تحقیق سازمان

۳۹. رابینو، همان، ص ۲۸۵.

۴۰. نقدی، محمد، مسئول واحد مطالعات و تحقیقات اسلامی سازمان اوقاف ایران، نامه اداری شماره ۸۸/۶۱۸/۱۷۳۱ مورخ ۲۷ دی ماه ۱۳۸۳.

۴۱. برهانی، محمد مهدی، با همکاری علی رضا حصارنوی و رجب محمد ضروری، بررسی و شناسایی باستان شناسی شهرستان مینودشت (گزارش توصیفی)، جلد اول، تیرماه ۱۳۸۴، ص ۳۲۱.

اوقاف و امور خیریه ایران احتمال می دهد مدفون در این بقعه محمد ابی جعفر بن علی و یا ابوالقاسم محمد الاکبر بن عبدالله که هر دو از نوادگان امام سجاد هستند، باشد.^{۴۲}

گالیکش

بقعه سید علی اکبر پیر بخشی، در ۱۵ کیلومتری شهر گالیکش در دهستان نیلکوه. امام زاده قاسم، در ۲۵ کیلومتری شهر گالیکش دهستان نیلکوه روستای پنو. زیارتگاه بابا تکیه، مشهور به تکیه پاسنگ، در فاصله ۲۰ کیلومتری گالیکش در روستای پاسنگ. ترکمنان می گویند این بقعه محل دفن آصف وزیر است و قزلباش ها معتقدند که در این محل یوسف وزیر پدر آصف برخیا مدفون است.^{۴۳} بقعه سید حسن نبی، در ۲۲ کیلومتری گالیکش در روستای کیا آرام. بقعه بابا جعفر، در ۱۵ کیلومتری گالیکش و در روستای قانجق.

علی آباد کتول

امام زاده آق مشهد قره بلاغ، در ۲۷ کیلومتری علی آباد در روستای قره بلاغ. امام زاده محمد شیخان، در جنوب شهر فاضل آباد و در ۵ کیلومتری روستای محمد آباد. امام زاده هارون بن موسی بن جعفر، در ۲ کیلومتری علی آباد و در روستای الازمن. قبرستان قدیمی با سنگ قبرهایی مربوط به اواخر قرن دهم و اوایل قرن یازدهم در محوطه این امام زاده قرار دارد.^{۴۴}

امام زاده جعفر گنو، در ۳۰ کیلومتری علی آباد و در روستای کوهپایه ای گنو. امام زاده اسماعیل، مشهور به امام زاده ساورکلاته، در ۳ کیلومتری شمال علی آباد و در روستای ساور کلاته. کتیبه صندوق این امام زاده او را اسماعیل بن ابراهیم بن موسی الکاظم (ع) معرفی می کند و اهل محل نیز او را به همین نام می خوانند هر چند در تعداد واسطه او با امام موسی کاظم (ع) اختلاف است.^{۴۵}

امام زاده عبدالله فندرسک، در ۱۵ کیلومتری شرق علی آباد و در روستای معصوم آباد فندرسک. امام زادگان فضل الله و محمد روستای آخران (آبخوران)، در ۳۵ کیلومتری جنوب علی آباد و در ارتفاعات روستای استان.

امام زاده دو قبران، در ۷ کیلومتری شمال فاضل آباد در روستای باقرآباد. معصوم زاده روستای جهان بین، در ۱۴ کیلومتری شمال شرقی علی آباد و در روستای جهان بین. امام زاده خالد بن عون برفتان، در ۹ کیلومتری غرب علی آباد در روستای برفتان. امام زاده سید یحیی و سید رضی، در ۲۷ کیلومتری جنوب علی آباد و در روستای کوهستانی ماهیان.

کلاله

زیارتگاه خالد بن سنان، معروف به خالد نبی، در ۵۰ کیلومتری کلاله و ۹۰ کیلومتری گنبد بر قله ایی به ارتفاع ۷۴۰ متر بر روی رشته کوه های گوگچه داغ. این بقعه مورد توجه خاص اهل سنت است و ترکمن ها در محورات خود آن را «حالت نبی» می خوانند. دو مقبره دیگر

۴۲. میرزایی، حسن، مدیر کل هیاتهای امنای بقاع متبرکه و موسسات خیریه سازمان اوقاف ایران، نامه اداری شماره ۵۹۷۱۵۲۰، ۱۹ آذرماه ۱۳۸۴

۴۳. سنوده، منوچهر، همان، ص ۳۵۴

۴۴. همان، ص ۳۰۵

۴۵. حسینی خواه، میر تقی، انوار گلستان، گرگان، پیک ریحان، چاپ اول، ۱۳۸۸، ص ۲۸۶

در اطراف این بقعه وجود دارد که مشهور است مربوط به عالم بابا پدر خانم خالد نبی و چوپان عطا، چوپان و نوکر خالد نبی است و قبرستان قدیمی با سنگ قبرهای خاص در نزدیکی این محل قرار دارد.^{۴۶}

بقعه ملا عطا دانشمند، ۷۰ کیلومتری کلاله و در نوار مرزی ایران و ترکمنستان در اراضی اینچه برون قرار دارد و قبرستان قدیمی نیز در مجاورت آن قرار گرفته است.^{۴۷}

مقبره مختومقلی فراغی، ۳۵ کیلومتری شهرستان کلاله. مختومقلی شاعر و عارف ترکمن قرن ۱۲ (هش) است، مزار او مورد توجه خاص ترکمنان ایران و کشور ترکمنستان است.

امام زاده عبدالله، در ۱۰ کیلومتری شهرستان کلاله و بین روستای تگگ و حیدر آباد. کتیبه مربوط ساخت بنای امام زاده متعلق به سال ۸۸۰ قمری در این امام زاده گزارش شده است.^{۴۸}

بقعه پنج تن، در ۲۵ کیلومتری آزادشهر و در روستای پیشکمر.

بقعه شیخ بغداد، ۲۰ کیلومتری کلاله در روستای صالح آباد از دهستان آق سو بخش مرکزی.

بقعه عوض بردی ایشان، در ۴۰ کیلومتری شهرستان کلاله در روستای داشلی الوم در کنار جاده گلیداغ. گورستان قدیمی با سنگ قبرهای مربوط به قرن ۱۱ قمری در کنار این بقعه

قرار دارد.^{۴۹}

بقعه عوض بابا، در ۳۵ کیلومتری کلاله در روستای حاجی بیک.

بقعه ابوالقاسم جرجانی، در ۳۵ کیلومتری کلاله در روستای چاتال.

رامیان

امام زاده قاسم، ۱۲ کیلومتری شمال غربی خان ببین در روستای لاله باغ.

بقعه پیر دوشنبه، در ۵ کیلومتری جنوب غرب شهر خان ببین روستای نامتلو.

امام زاده قاسم، در مسیر جاده ارتباطی گرگان گنبد در قسمت جنوبی جاده و شرق شهر دلند.

بقعه بی بی حکیمه و سلیمه خاتون، در شهر خان ببین.

بقعه بی بی دوست، در ۵ کیلومتری شمال خان ببین در روستای نی تپه.

بقعه نورالدین، در ۱۵ کیلومتری شهرستان رامیان و در روستای نارکلاته.

بقعه پیر رضا، در بخش فندرسک شهرستان رامیان.

بقعه امامزاده حلیمه و ابوالقاسم، در ۳۰ کیلومتری جنوب غربی رامیان و در مسیر کوهستانی

رامیان شاهرود.

آزاد شهر

بقعه پیرباد، در ۷ کیلومتری آزادشهر و ۲ کیلومتری شهر نوده خاندوز.

امام زاده محمد دیباج، در ۱۲ کیلومتری شرق آزادشهر نزدیک روستای قزلجه و بر فراز

کوهی قرار دارد. وی فرزند امام جعفر صادق (ع) و عموی امام رضا (ع) است، هر چند تعداد

محدودی از مورخین، محل دفن دیباج را خراسان می‌دانند، اما مورخان و علمای انساب

قائل اند که محمد دیباج در جرجان درگذشته و پیکرش در این شهر دفن شده است.

۴۶. ستوده، منوچهر، همان، ص ۴۸۷.

۴۷. همان، صص ۵۰۱ و ۵۰۲.

۴۸. همان، ص ۵۰۵.

۴۹. همان، ص ۴۷۵.

امام زاده محمد بن زید، در ۱۲ کیلومتری شرق آزاد شهر نزدیک روستای قزلجه و بر فراز کوهی قرار دارد. او دومین فرمانروای علویان گرگان، تبرستان و دیلم است. نسب محمد بن زید با پنج واسطه به امام حسن مجتبی (ع) می‌رسد و نام کامل او، سید ابوزید محمد داعی صغیر بن ابوالحسین زید بن محمد اکشف بن اسماعیل جالب الحجاره بن حسن بن زید بن حسن (ع) بن علی بن ابی طالب (ع) است. او پس از برادرش، حسن بن زید، بر تبرستان و دیلم حاکم شد و بر شهرهای این دیار تسلط یافت و حکومت علویان را ادامه داد.

امام زاده ابوالقاسم، در فاصله ۵۵ کیلومتری شهرستان آزادشهر در روستای کاشیدار. کتیبه موجود در بالای ایوان امام زاده او را ابوالقاسم حمزه بن موسی بن جعفر معرفی می‌کند و قبرستان قدیمی که یکی از سنگ‌های آن مربوط به سال ۱۲۶۰ قمری است در جوار آن قرار دارد.^{۵۰}

امام زاده قاسم، ۴۵ کیلومتری آزادشهر در مسیر جاده ارتباطی آزادشهر شاهرود در ابتدای گردنه خوش بیلاق.

امام زاده محمد، در فاصله ۴۰ کیلومتری آزادشهر و در مسیر آزادشهر شاهرود و بر روی ارتفاعات منطقه.

آق قلا

بقعه صالح پیغمبر در ۵ کیلومتری غرب آق قلا، روستای آق قبر. ترکمنان ساکن منطقه معتقدند که آنجا قدمگاه و محل نشستن صالح پیغمبر بوده است.^{۵۱}

قدمگاه حضرت علی، مشهور به قدمگاه پیر آغاج، در شهر آق قلا روستای پیر آغاج. بقعه حضرت یعقوب، در شهرستان آق قلا در روستای یامپی (صحنه علیا) واقع است. ترکمن‌های منطقه آنجا را قدمگاه یعقب پیغمبر می‌دانند.

زیارتگاه شیخ موسی بهلکه، در ۳۵ کیلومتری شمال شرقی آق قلا در روستای بهلکه. زیارتگاه زکریای پیغمبر، در ۳۰ کیلومتری آق قلا در روستای گوگ تپه. نخبه سیفیه بنای این بقعه را تنها بنای صحرای ترکمن معرفی کرده که از آجر قطور ساخته شده است. و اعتقاد ترکمن‌ها به این مقبره از گذشته وجود داشته و مردگان خود را در کنار این بقعه دفن می‌کنند.^{۵۲}

گنبد کاووس

بقعه ناز قلی خوجم گدوم آباد، در ۲ کیلومتری شهرستان گنبد و در روستای گدوم آباد. تکیه حضرت ابوالفضل باغلی مرآم، در ۲۲ کیلومتری گنبد در مسیر جاده ارتباطی گنبد به علی آباد کتول که به خط نو معروف است.

امام زاده یحیی بن زید، در شهر فعلی گنبد و جرجان قدیم. یحیی فرزند علی بن حسین بن علی بن ابی طالب (ع) است وی در اوایل قرن دوم هجری علیه بنی‌امیه قیام کرد و به دست عمال این خاندان کشته شد. هر چند بر سر محل دفن یحیی بن زید در جرجان و جوزجان اختلاف فراوان است اما مردم منطقه معتقد به مدفون بودن وی در این سرزمین هستند و

۵۰. همان، صص ۳۵۶، ۳۵۷.

۵۱. ستوده، منوچهر، همان، ص ۴۷۸.

۵۲. همان، ص ۴۷۹.

۵۳. قورخانی، محمد علی. نخبه سیفیه، همان ص ۵۱.

محل دفن وی را زیارت می کنند.

مراوه تپه

بقعه آل (عالی) خان بابا، در ۱۰ کیلومتری شهرستان مراوه تپه و در روستای کچیک. که بر روی قله کوهی قرار گرفته است.^{۵۴}

بقعه آق امام، در ۱۵ کیلومتری جنوب غربی مراوه تپه در روستای آق امام. امام زاده جعفر، در ۴۵ کیلومتری مراوه تپه در روستای داشلی الوم از توابع دهستان گلیداغ در مسیر ارتباطی کلاله گلیداغ.

بندر گز

امام زاده علیرضا، در ۹ کیلومتری بندر گز در ابتدای جاده روستای سرتاق در مسیر بندرگز به کردکوی. واحد تحقیق سازمان اوقاف ایران شجره نامه این امام زاده رضا بن قاسم الاشبح از نوادگان امام موسی کاظم می‌داند.^{۵۵} منوچهر ستوده در توصیف ساختمان این بقعه احتمال می‌دهد که آجرهای بکار رفته در ساختمان مربوط به خرابه شهر و دیوار تمیشه باشد.^{۵۶} امام زاده حبیب الله، در ۶ کیلومتری نوکنده و در شمال جاده گرگان ساری و روستای لیوان شرقی.

بندر ترکمن

امام زاده محمد، مشهور به آق امام بندر ترکمن، در ۱۰ کیلومتری این شهر، و مسیر جاده بندر ترکمن به گرگان نزدیکی، روستای قره قاشلی. بقعه خواجه بها الدین نقشبندی، در جاده ارتباطی آق فلا بندر ترکمن و در ۶ کیلومتری بندر ترکمن غرب روستای خواجه لر.

۵۴. ستوده، منوچهر، همان، ص ۵۰۱.

۵۵. اداره کل اوقاف و امور خیریه استان گلستان، نامه اداری شماره ۱۹، ۲۴۶۵۲، اسفند ماه ۱۳۸۲.

۵۶. ستوده، منوچهر، همان، ص ۲۲۹.